

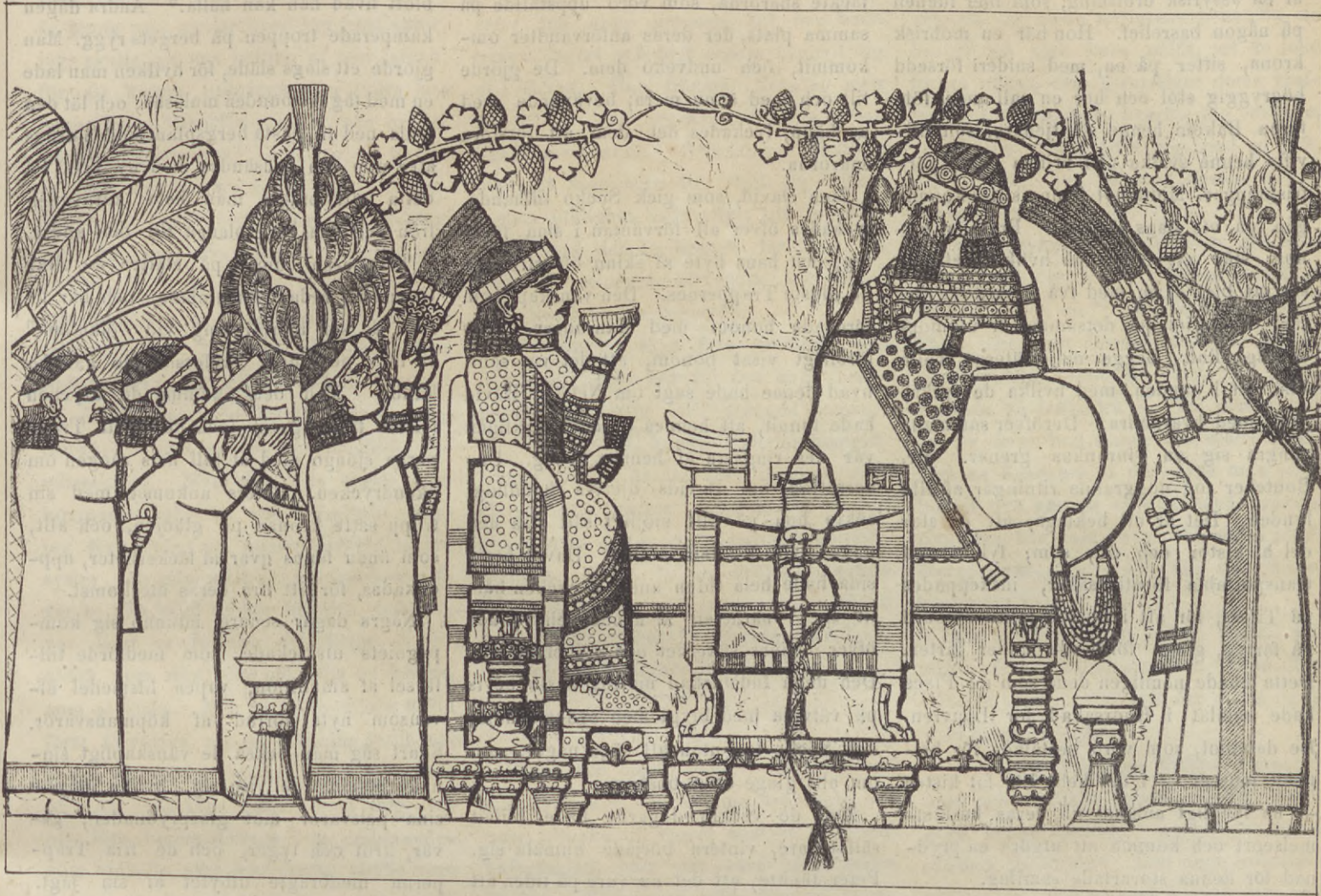
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 40. Utkommer hvarje Söndag. Göteborg den 5 October 1856. Pris för år: 6 R:dr 32 sk. B:co. X årgången

Mr. Loftus' upptäckter i Assyrien.

I anledning af Layards upptäckter samlades i England en fond för att fortsätta utgrävningar i Ninive och dess grannskap och en expedition afsändes till de gamle Assyriernes land. Ledaren af detta senare företag var mr. Loftus, bekant genom flera viktiga upptäckter i Nederchaldæa och Susiana; han beledsagades af mr. Boucher, som hade i uppdrag att afteckna de föremål, som de kunde finna förtjena detsamma. Expeditionen begaf sig först till Babylonien och började sina arbeten i Wurka, Senkerek (Bibels Erech) och bland de kringliggande ruinerna. Ofveralt funnos mycket värdefulla kvarlevor från forntiden, synnerligen i templet i Phara. Emellertid hade herrarne Hormusd Rassam och Place slutat sina forsk-

ningar i Assyrien för britiska och pariser museernas räkning och den sistnämnde expeditionen intog nu deras ställe. Här upptäcktes nu på norra sidan af Knyundschiks ruinhög efter ett länge fruktlöst arbete ett helt nytt palats, nemligen Assurbanipals Esarhaddons sons, och gräfningarna fortsattes och fullföljdes af mr. Loftus' folk tills den hittills, med grus betäckta yttre muren af det gamla konungaslottet, blifvit bragt i dagen. Palatsets murar bestodo af soltorkade tegelstenar med ett underlag af ohuggen sten. De voro klädda med basreliefs af större omvexling och skönhet, än något museum hittills egt. Ett helt rum var fullt af mycket väl utförda skulpturer, som föreställde scener af lejonjagt. I ett hänseende skiljde sig Assurbanipals palats från sina

föregångare: der stodo nemligen inga bevingade tjurar vid ingångarna. I deras ställe mötte man människogestalter med lejonhufvuden och gripklor. Åttio fastager med fornminnen af detta palats flottades nedåt floden och inskeppades till England.

I palatsets vestra hörn, 20 fot nedanför dess öfre del, fann man tvenne ingångar, af hvilka den ena förde till ett rum, der man upptäckte de dyrbaraste konstskatter. I synnerhet voro de här funna framställningarne af kungliga jagter intressanta. På den ena tafeln såg man herrskaren lemna sitt slott, på den andra steg han ur vagnen, för att mäta sig med djurens konung, på en tredje åter såg man honom på det dödade lejonets kropp frambara ett dryckesoffer till sina gudars ära. På andra väntade konun-

gen med sitt kastspjut på det, ur en bur framstörtande lejonet, under det att hans vapendragare stod bakom honom. Flera gånger fann man taflor, på hvilka jägare fångade åsnor med kastsnaror. Många basreliefer voro mycket stora. En var 10 fot i fyrkant och försedd med ungefär 150 figurer. Den viktigaste återgifver vår utbildning. Det är den första framställning af en assyrisk drottning, som blef funnen på någon basrelief. Hon bär en mohrisk krona, sitter på en, med snideri försedd högryggig stol och har en pall under fötterna. Bakom henne stå tjenare, som tillvifta henne svalka och bringa henne förfriskningar. Midtemot henne sitter konungen på ett slags ländstol. Framför honom står ett bord, på hvilket befinner sig ett litet skrin med två bevingade tjuvar. Snideriet på detsamma är utomordentligt fint. Begge majestäterna hålla små fat i handen, med hvilka de tyckas skåla med hvarandra. Deröfver samman slingra sig en vinrankas grenar. Mr. Boucher tog noggranna ritningar af alla fynden. Det är att beklaga, att en stor del af kistor och fat, som, fyllda med transportabla forntidssaker, inskeppades på Tigris, för att i Basrah tagas ombord på fartyg, gingo förlorade under farten. Detta hände nemligen dem, som mr. Place hade samlat i Khorsabad för Louvren. De deremot, som voro bestämda för britiska museet — i det hela 120 fat kistor — ha lyckligt anländt till deras bestämelseort och komma att utgöra en prydnad för denna storartade samling.

Pelshandlaren.

Nordamerikansk Berättelse.

(Forts. fr. N:o 39.)

Af Socko undervisad om sättet huru man igenkänner spåren och ställer snarorna, blef David snart likaså skicklig som hans kamrater. De vatten, vid hvilka de kamperade, voro dessutom betäckta med bäfver-hyddor och Peters tropp hade i början en förträfflig jagt. Men Kansanern förklarade, att man gick alltför hastigt till väga, och att bäfrarna flydde för lockbetet, såsnart de märkte saken. Detta skedde också verkligen. Trapperna upphörde därför med sin medicin och nöjde sig med att lägga sina snaror på de

mest besökta passagera. Socko upprepade förgäfvos för dem, att, om de flere gånger efter hvarandra lade ut snaror på samma ställe, skulle bäfrarna veta att undvika dem; men man hörde honom icke. De första dagarna gick allting förträffligt; men då hvarje bäfverfamilj hade förlorat några bland de sina, blefvo de öfverlevande misstänksamma, de upptäckte snarorna, som voro uppställda på samma plats, der deras anförandter omkommit, och undveko dem. De gjorde till och med ännu mera; beväpnade med en kapp, lyckades det dem att förstöra snarorna.

Men David, som gick Socko tillhanda, lyckades öfver all förväntan i sina företag, och hans byte af skinn öfvertråffade de äldste Trappernes. Den vänskap, som förenade honom med Kansanern, hade förfrikt visat honom, att det var sant, hvad denne hade sagt om Nehala: David hade funnit, att hennes skönhet verkligen var den ringaste af hennes behag. Underrättad om Davids djurfva handling, sökte hon på allt möjligt sätt visa den unge hvite sin tacksamhet. David å sin sida hade hela tiden under marschen hållit sig i närheten af henne och vakade öfver hennes säkerhet och välbefinnande. Den unga Indiänskan mottog dessa bevis på välvilja med blygt men synbart nöje, och Socko log utan att säga något, som om allt ginge efter önskan.

Men de vackra dagarne hade blifvit sällsyntare, vintern började anmäla sig. Peter tänkte, att det nu vore på tiden att föra sin tropp till den af kapten Sablette öfverenskomne samlingsplatsen.

Skinnen blefvo omsorgsfullt inpackade och lastade på mulåsnor; man tog afsked af Vargögat, med hvilken den gamle Trappern såsom vänskapstecken utbytte sin bössa, och nu vände man sig åt Skifferslätten, hvarest hela troppen skulle samla sig. Men då man kom till bergen, fann Peter passet redan betäckt med tjugofot hög snö. Efter flera förgäfvos försökta omvägar gjorde troppen halt. Hvar och en framkom med sin mening och föreslog en utväg, som dock alltid genast förkastades. Socko var den ende som teg med denna hos indianska krigare egna återhållsamheten. Slutligen frågade Peter honom, om han icke visste något medel att komma öfver berget.

"Jag känner blott ett medel," svarade Peter, "en släde!" — "Har du redan sett någon sådan använd vid ett dylikt fall?" — "Åhjo." — "Och när vi sedan kommit upp på bergsryggen, vill du då åtaga dig att bringa oss ned å andra sidan?" — "Det vill jag." — "Framåt då!" ropade Peter, "ty Kansanern är en Canadier; han håller hvad han lofvar, och lofvar blott hvad han kan hålla." Andra dagen kamperade troppen på bergets rygg. Man gjorde ett slags släde, för hvilken man lade en med tåg fastbunden mulåsnor, och lät den glida ned till nästa bergsplan; släden drogs åter upp och nedsändes med ny last. På detta sätt bragte man hela karavanen från den ena bergsplanen till den andra.

Trapperna funno på slätten de olika tropporna redan församlade, och här firade de sin återförening vid "ölkällan;" så hete nemligen Skifferslätterns gasrika källor. Med den skummande drycken fylldes tennbägarne, och de äldste Trapperna sjöngo med af full hals sången om ökendrycken. Peters ankomst med sin tropp satte kronan på glädjen, och allt, som ännu fanns kvar af läckerheter, uppdukades, för att fira deras återkomst.

Några dagar senare infunno sig kompaniets utskickade, som medförde tillförsel af ammunition, vapen lifsmedel äfvensom nytt förråd af köpmansvaror. Snart såg man också de vänskapligt sinnade stammarne visa sig, hvilka utbytte sina pelsvaror mot glasprydnader, gevär, krut och tyger, och de fria Trapperna medbragte utbytet af sin jagt. Skifferslätten blef en verklig marknadsplats. Kompaniets agenter förnyade sina kontrakter med trapperna för följande året och betalade för det förlutna. Sablette hade beslutat att sända en del af sina pelsvaror på ett buffelskepp nedåt Missouri; han föreslog David, hvars redlighet och klokhet han kände, att öfvertaga denna expedition. Detta var bästa tillfället för Ramsay, att snart återkomma till Franklin, hvarest kompaniet lofvat honom en liten syssla; han antog därför anbudet med glädje.

Då Socko erfor sin väns planer, blef han allvarlig och eftertänksam; slutligen tog han den unge mannen åt sidan och frågade: "Min broder vill alltså återvända till de odlade länderna?" — "Jag måste det," svarade David. "Jag har på nära

ett år icke sett min mor." — "Och min broder skall icke sakna något af det han kvarlemnar i prairierna?" — "Jag skall sakna dig, Socko, ty jag håller af dig." Indianen höjde sin blick och såg David stint i ögonen. "Min broder tala utan omsvep," svarade han; "skall han väl icke påminna sig Nehala, när han kommit hem?" David rodnade. "Du vet motsatsen," mumlade han halfhögt. "Din syster är jemte min moder hvad jag mest aktar; jag skulle ge ena hälften af min lefnad, för att kunna tillbringa den andra hos henne!" — "Hvarför stannar min broder då icke i prairierna? Tror han, att Nehala icke kunde vara en fri Trappers hustru?" — "Derpå tviflar jag icke, Socko; men jag har lofvat min moder att återvända till "boningarna;" hon väntar mig hon behöfver mig och jag måste hålla mitt löfte." — "Då kan min broder föra Nehala med sig till det odlade landet." — "Ack!" svarade David "du vet icke, Socko, hvilket elände som medföljer civilisationen. Med den lilla syssla, som kompaniet erbjuder mig i Franklin, vore jag för fattig att kunna underhålla din syster och min moder. Ödemarken gifver er allt hvad ni här behöfva, och vana låter er försaka det öfriga; ni äro alltid nog rika, för att välja en hustru, som ni älska. Men vi hvite måste alltid först förvärfva oss en ställning, som afkastar så mycket att två kunna lefva deraf. Att vilja taga Nehala med mig, för att låta henne deltaga i de umbäranden som vidhäfta vårt lefnadssätt, skulle vara detsamma som att begå en nedrig handling af egenkärlek. Innan vi åtaga oss nya pligter, måste först de gamla vara uppfyllda; jag måste egna mitt lif åt min mor; hvarje ny börda, som jag skulle åtaga mig, vore en ökloket och synd. Jag säger detta med djup smärta, Socko, och jag går härifrån med ett krossadt hjerta; din systers bild skall följa mig öfverallt, och i det jag försakar, förlorar jag kanske allt hopp om lycka för framtiden; men de hvite ha en religion, som visar dem lifvet som en pröfning, icke som en fest, och som föreskrifver dem det goda, till och med då, när de lida deraf."

David hade uttalat de senare orden med fuktiga ögon och rörd stämma. Kansanaren svarade icke på en lång stund; med sänkt hufvud och armarne korslagda

öfver bröstet, tycktes han begrunda den unge mannens ord och att söka väga deras verkliga vigt; slutligen höjde han sitt hufvud och sade: "Således skulle min broder gerna hemföra Nehala, om han vore nog rik för att låta henne lefva som de öfriga hvite?" — "Kan du tvifla på det?" utbröt David. "Nå väl," sade Kansanern med en beslutsam åtbörd. Han drog sig tillbaka. Ännu samma afton erfor den unge mannen, att han hade lemnat lägret och helt ensam begifvit sig ut i öknen. Han frågade Nehala, men hon kände icke orsaken till hans plötsliga försvinnande. Åtta dagar förflöto, utan att Kansanern åter visat sig. Hans systers otålighet hade stigit till förtviflan och David delade hennes farhågor, då Socko en morgon återvände till lägret med Kansanernas segerrop.

"Min broder taga fyra mulåsnor och följa mig," sade han till den unga Trappern. — "Hvarför det?" frågade Ramsay. — "Nå, för att hemta Nehalas hemgift. Denna gången är det icke mannen, som riktar sin hustrus anförvandter såsom eljest, utan det är anförvandter, som rikta mannen. Fort, ty ett dröjsmål kunde låta oss förlora alltsamman." — "Hvad har du då upptäckt?" frågade David. — "Ett af svartfotingarnes pelsläger."

V.

David och Socko begåfvo sig i väg med sina mulåsnor och kommo tre dagar senare tillbaka till lägret med en laddning bäfverskinn, som var värd flera tusen Dollars. Kansanern sålde dem till kompaniets agenter och nödgade David att mottaga köpsumman. "Min broder vill väl icke hindra Nehalas lycka," sade han; "den unga flickan har en hvits hjerta; ökenlifvet tyckes henne för tråkigt; hennes plats är i ett blekt ansigtes hydda, och hon har valt din." — Den unga indianskan besannade sin broders ord, och David hade inga invändningar att anföra mot en förening, som uppfyllde alla hans önsknningar. Årstiden ryckte fram; agenterna hade slutat sin bytshandel. Man byggde ett dussin båtar af skinn, hvilka skulle bringa den bättre delen af pelsvaror ned åt Missouri. David inskeppade sig med Nehala; Socko, som hade fört henne ända till stranden, kunde icke lös-slita sig från sin syster. Slutligen satte

han henne, efter många omfamningar, i båten och räckte David handen: "Jag ber min broder göra henne lycklig; hennes hjerta är vandt att höra andras hjertan slå, hennes hand att trycka andras händer. Kanske finner min broder, att hon såsom hustru är för stolt och befallande; men Socko hade blott en syster och han blef hennes slaf. Jag ber min broder vara öfverseende med hennes fel. Jag vet, att de bleka ansigtena behandla sin hustru och sina barn mildt, att de icke fordra något, som öfverstiger deras krafter; det är orsaken, hvarför jag önskade, att Nehala måtte gifta sig med en hvit. Var lycklig; jag stannar ensam kvar i ödemarken.

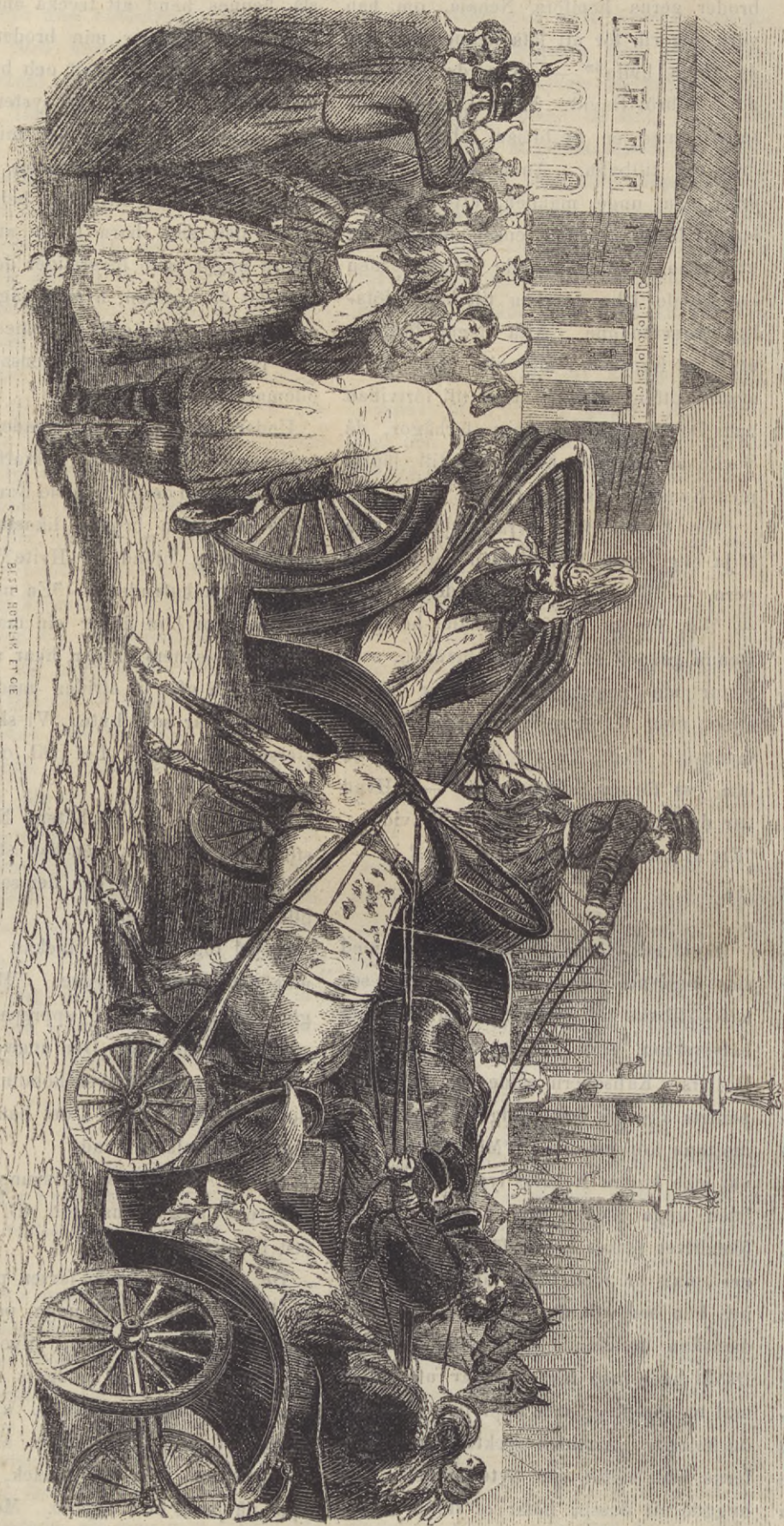
Under snyftningar omfamnade den unga indianskan sin broder. "Hvarför vill du icke följa med oss?" frågade Ramsay rörd. "Kan icke min broder likasom Nehala vara lycklig bland de Hvite?" Socko skakade på hufvudet. — "En makas hem är der, hvar hon finner sin mans lycka; men en Kasaners är der, hvar man jagar bufflar och går ur striden med svartfotingarnes hår som byte. Vi skola aldrig återse hvarandra. Lef väl och älsken hvarandra!"

Han sprang upp ur båten. Nehala ville störta efter honom; men han stötte båten tillbaka med sin fot och den sattes ögonblickligen i rörelse.

David tog den unga flickan i sina armar och lugnade henne. "Min broder göra henne lycklig!" upprepade Sockos stämma på afstånd. Den unga kolonisten ville svara; rösten svek honom, han kunde blott göra tecken, i det han lade handen på Nehalas hufvud.

Då den sista båten försvunnit ur hans synkrets, steg Kansanern till häst och red in mellan bergen.

De stora faror, som farten på Missouri medföra, afledde det unga parets uppmärksamhet från smärtan öfver förlusten af den broder, de nödgats öfvergifva. De första dagarne förflöto utan någon olycka att tala om; några af båtarna, som stött på och blifvit läck, drog man upp på land och lagade. Men den åttonde dagens afton såg David, som stod i förstäfven, rök, som höjde sig från ena strandbrädden. (Forts.)

Czaren Åkande i Petersburg.

gitt af H. J. P. C. E.

En vigselakt i Ryssland.

Petersburg

d. 25 Aug.

Det rörliga lif, som några veckor rådde inom vår stads murar, börjar nu bli mattare. De briljanta vagnarna, de brokiga livréerna, de främmande uniformerna förlora sig småningom, och trafiken mellan Peterhof och Petersburg, som tillfölje af så många höga herrskapers närvaro hade otroligt ökat, tyckas nu återvända till det gamla förhållandet. De fleste främmande magters representanter, som öfverbjödo hvarandra i ett lysande uppträdande, ha redan begifvit sig till den gamla kejsarstaden Moskau, för att njuta af de förberedande högtidligheterna till kröningsfesten. Gref Morny dröjer emellertid ännu här och hotellet Woronzoff-Daschkoff, uti hvilket han tagit in med sin gesandtskapspersonal, bildar fortfarande medelpunkten för den högre sällskapskretsen. Uti de, med den största glans inredda inre

rummen af den till det yttre oansenliga byggnaden samlar sig dagligen det utvaldaste sällskap. Gref Mornys intagande personlighet, hans lediga konversation och hans fulländade verldsmannahallning har förskaffat både honom och det hof han representerar många beundrare, och det synes tydligt, att czaren visar honom synnerlig uppmärksamhet. Så mycket mera sticker lord Granville, Englands kröningsgesandt, af mot honom. Den ädle lorden saknar helt och hållet en angenäm sällskapsmans talent och hans gravitetiska, stela väsen vinner ej många sympathier. Det är ej underligt derföre, om han här icke finner sig hemmastadd! En förarglig omständighet bidrog äfven särskildt att göra hans lordskap förstämnd och påskynda hans resa till Moskau. En praktfullt arbetad båt nemligen, som var bestämnd till skänk åt czaren, hade lidit så betydligt under transporten, att den följaktligen ej

mera befans presentabel. Den ligger nu som vrak i hamnen och framkallar mera skratt af skadefröjd än deltagande. Öfverhufvud förlora engelsmännen allt mer och mer i ryssarnes ynnest. Den utomordentligt förekommande mottagning, som amiral Napier någon tid rönte, motsäger icke detta påstående, ty den fina iakttagaren har ej kunnat undgå att anmärka den ironi, som uppenbarade sig i den öfverdrifna höflighet, hvarmed man lät sjöhjelten taga kännedom om hela fästningen Kronstadt.

För några dagar sedan hade jag tillfälle att bevista en rysk vigsel-ceremoni. Denna högtidliga akt fullbordades i Kasankyrkan, ett af de vackrast utstyrda gudshusen i Petersburg. Jag varseblef nemligen en afton, att en utomordentlig trängsel egde rum i portalen till denna efter St. Peterskyrkan i Rom byggda kyrka. Jag blandade mig med den eleganta, festligt smyckade mång-

den och erfor, att det var fråga om fursten . . . s förmålning med fröken Då man sade mig, att det icke var något hinder i vägen för min närvaro vid den högtidliga handlingen, steg jag in bland åskådarna.

Alla de närvarande bevistade ceremonien stående, emedan det icke finnes sittplatser i grekiska kyrkor. Bibeln var lagd på en pulpet, som var ställd på ett temligt afstånd midt emot altaret. Framför denna pulpet stodo de begge förlovade, hvar och en med sin betjent bakom sig, och hvilka hela tiden icke ombytte plats. Presten begagnade sig i sitt tal af en från ryska språket något afvikande slavisk munart. Sedan han slutat det temligen långa talet, erhöll såväl bruden som brudgummen ett brinnande vaxljus i handen. Presten, som likaledes tagit ett sådant ljus i handen, sammanlade derefter de nygiftas händer och förde det unga paret tre gånger bakefter sig omkring pulpeten. De två betjenterna följde efter och höllo tvenne af silfver, rikt smyckade kronor öfver brudens och brudgummens hufvud. Under denna högtidliga vandring hördes en chor af mans- och barnröster, som omvexlade med prestens sång. Chorsången utfördes i allvarliga, melancholiska melodier, som gingo till hjertat, liksom alla ryska kyrkosånger. Sedan vigseln på detta sätt var fullbordad, nedkastade sig de nyförmälde för bilden af gudsmodren med christusbarnet, som är målad på den vägg, som skiljer altaret från den öfriga delen af kyrkan. Derefter upprestes den unga frun af tvenne personer, som man kallar hjälpfadren och hjälpmodren, emedan de representerade brudens föräldrar, som under tiden hemma hos sig sörjde öfver dottrens förlust, och lemnade nu vid sin gemåls arm, följd af den församlade mängden, kyrkan. En egenhet, som isynnerhet var mig påfallande, var, att bruden under vigseln icke som hos oss nedslog sina ögon, utan rigtade dem mot himmelen som en Guido Renis eller Murillos heliga jungfru, som om hon ville nedkalla den Högstes beskydd i denna för hela lifvet viktiga stund.

Ett Dårhushjon.

Det vore mödan värdt att undersöka, huru många stora upptäckter och upp-

finningar blifvit, gjorde i världen, hvilka icke kostat deras upphofsmän stora lidanden. Det är allmänt känt hvilken lön Gutenberg, Columbus, Galilei fingo därför, att de för menskligheten öppnat nya banor i andens och naturens värld; men huru många herrliga uppfinningar ega vi icke, utan att ens känna deras mästares namn! Många förlora sig i mythens dunkla period, och om vi än kunna antaga, att många bland de gamles gudar och heroer, hvilkas namn stå i förbindelse med vissa grenar af mensklig konstfärdighet, ursprungligen blott voro de dödlige uppfinnarna deraf och åt hvilka tacksamheten sedermera eguade gudomlig dyrkan, så blir detta dock i alla fall blott en förmodan. Kanske hafva en Dionysius, Hephæstus, Apollo och andra under lifstiden blifvit förföljde och misshandlade på jorden i likhet med en Gutenberg, Columbus och Galilei. Mythens Prometheus tyckes vara urbilden för alla mensklighetens snillen, som gjort de viktigaste upptäckter.

Vi skola lemna den gamla världens historia om den förblindade och otacksamma menskligheten och deremot bläddra i våra dagars krönika för att se, om icke äfven den haft mer än en Prometheus, som, fjättrad vid armodets hårda klippa, blifvit sargad af sorgens, hånets och föraktets gamar. Vi behöfva alls icke söka länge. Ett skärande ljud i våra öron framkallar i vårt minne ett framstående exempel. Det kommer från en närbelägen jernbangård — för våra andliga ögon framstår genast det susande tåget med sina hundratals resande och rika laddningar med gods; vi se det hålla, vexla passagerare och gods och brusa vidare; vår blick förföljer bantåget till det aflägsna fjerran; vi se dess bana korsas sig med andra banor, se, haru likasom från en stor medelpunkt tåg utflyga åt alla himmelsstreck, huru dessa tåg åter sammanträffa vid andra medelpunkter, och framför oss ligger slutligen hela det stora nätet af jernskenor, som med sina frustande ånghästar tyckas vilja upphäfva allt begrepp om afstånd. Hvilket underbart verk! — Hvilken triumf för människans skarpsinnighet, kraft och konstfärdighet! hvilken omätlig omhvälfning i trafiken har icke detta människoverk frambragt och frambringar ännu dagligen nya —

och dock utspang det från en mans hjerna, som man kallade en galning och betecknade som mogen för dårhuset.

Ni ser på mig och kallar mig väl sjelf en galning? J jernbanskungar må gerna kasta en blick af förkrossande vrede eller förnämt förakt på den arme skribenten, som vågar säga er, att ni hafven en sådan man att tacka för all er herrlighet och alla era millioner, dem J utsugit ur jernbanorna! Gör med mig, hvad ni vill; men låt mig först förklara mig. Icke jag, utan ni sjelfva eller era jemlikar ha stämpelat den man till dårhushjon, som uppfannert verk. Kanske vet ni det till och med icke, kanske känner ni knappt hans namn — välan, låt mig berätta er derom.

För några och trettio år sedan kunde man i den goda staden Nottingham i England på offentliga ställen, på värds-hus, vid folksamlingar, på promenader o. s. v. ofta se en mycket en kelt klädd gentleman, som begagnade alla tillfällen för att bevisa hvarje Nottingshamsbo med och utan ekipage, med och utan ridspö, att det var vansinnigt att år för år plåga och ödelägga tusentals ädla hästar för alla slags fordon för att med allt detta djurplågande endast tillryggalägga 3 mil i timmen, under det att man dock med känslolösa maskiner, som i stället för dyr hafra blott äto billiga kol, kunde tillryggalägga 9 mil på samma tidrymd. Han visade människorna all den obehägnighet, tidspillan och dyrhet, som var förknippad med resor och varutransporter enligt dåvarande fortskaffningsmedel, och försökte att göra dem begripligt, huru mycket billigare, bekvämare och fortare man skulle kunna befordra såväl människor, som boskap och varor, om man öfver Storbritanien drog ett nät af jernskenor, på hvilket ett slags ångautomat, som han kallade lokomotiv, intog hästens plats. De goda gentlemen och ladys i Nottingham hörde på, när de icke hade något annat att göra, satte på sig ett mycket ärbart och förnumstigt ansigte, logo eller skakade på hufvudet och sade: "en galning — mogen för dårhuset!" — Till och med de mildaste mente: "den arma karlen lider af en fix idé, han är en drömmare, en luftslottbyggare" och mera dylikt, hvarmed de titulerade honom. Men mannen lät ej förleda sig härpå; hvar och när han träffade tillsammans med

en människa, som ville höra på honom, var han genast framme med sin "allmänna jernskensväg och ånghäst," och visste att inhölja den villige åhöraren helt och hållet i ånga. Med blixtrande ögon och strålände ansigte skildrade han sitt jernvägssystem öfver hela konungariket med tusentals resande och hundratusentals varubalar, som fortskaffades i flygande fart; det skulle då ej mera finnas åkdon och kuskar; kanalerna skulle bli öfverflödiga och förvandlade till betesmarker; ofantliga rikedomar skulle förvärfvas genom god spekulation, och man skulle från den yttersta ändan af landet komma och äta middag i London och dricka thé hos John O'Groat.

Han stannade ej vid dessa muntliga framställningar. Han skref 1822 en bok och utgaf den under titelaf: "Anmärkingar öfver en allmän jernbana eller fordon med ånga &c., af Thomas Gray, uppfinnaren. Med kartor och planer."

Hade det blott varit författarens åstund att vinna hvad man vanligen förstår med en boks framgång, så hade han kunnat lyckönska sig; ty hans arbete upplefde inom kort tid fem upplagor. Men det som han med densamma verkligen åsyftade, tycktes han helt och hållet hafva förfelat. Man betraktade boken som en kuriositet, som i England alltid finner sina beundrare, och lade den derefter å sido; ja, den högvisa lärda kritiken förkunnade i "The Edinburgh Review" högtidligt för hela världen: "Författaren är en vansinnig, som man borde bringa till Bedlam."

Och dock var detta verk skrifvet med matematisk klarhet och noggranhet; det var fullt af bevis i siffror, hvilket dock vanligen förmår mycket öfver engelsmännen. Han hade noggrant uträknat, hvilka summor för framtiden skulle insparas genom trafiken på jernbanor, och alla kostnadsförslag för utförandet af hans plan voro noga beräknade. De banlinier, han föreslog, öfverensstämde med beundransvärd omtänka med det verkliga behofvet. En stor stambana utgick från London till Edinburgh och vidrörde utan krökning Leichestre, Nottingham, Leeds och Carlisle. En annan gick till Falmouth öfver Plymouth. En tredje gick till Birmingham och derifrån i två armar till Holyhead och Liverpool. En stor

tvärlinie gick från Holyhead och Liverpool, Manchester och Leeds till Scarborough. En ytterligare förde från Edinburgh till Glasgow, och ännu en annan mötte från Glasgow Londoner hufvudlinien. Äfven Portsmouth, Dover, Norwich och Harwich jemte Hull och Newcastle voro vidrörde såsom bibanor till London-Edinburgher-banan.

Då Thomas Gray i Nottingham hela tre åren förgäfvades predikat sitt evangelium så att säga från taken, begaf han sig på en väns tillstyrkan till Liverpool och Manchester, för att derstädes söka troende. Men äfven här fann han blott phariseer och sadduceer, som blott gjorde narr af honom som "svärmare" och "ett våp, som lät hänföra sig af sin utsväfvande inbillningskraft."

Så vandrade han med sin stora idé från stad till stad, obegripen, oförstådd, hånad som svärmare och narr; så erfor han den ena missräkningen och kränkningen efter den andra, tills han slutligen trött och fattig både på hopp och penningar hyrde sig en liten bod i Exeter och började en glashandel, hvaraf han beredde sig sin nödtorftiga bergning. Ingen hörde något mera om den galne jernbansdrömmaren från Nottingham.

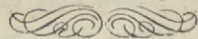
Men ingen idé, som hvilar på en sanning och tjänar till mensklighetens framsteg, går förlorad. Småningom öppnade dock några få ljusare hufvuden sina ögon för Grayska planens förträfflighet; dessa få öfvertygade andra, med hvilka äfven penningekarlar förenade sig för den djerfva idén och slutligen — sju år efter sedan Gray hade offentliggjort sin uppfinning — såg det förvånade England i Manchester-Liverpool-banan dess början förverkligad. Efter förvånningen följde den mest brinnande ifver för verkets fullbordande: Hvad man först hade utskrattat och föraktat som en dröm, visade sig med ens som en outtömlig guldgrufva; alla, som älskade guld, skyndade sig till de nu uppdykande aktiebolagen, och halfannat årtionde senare var jernbansnätet öfver Storbritanien nästan fullbordadt — med den skillnad att man derpå hade använt 50 millioner pund sterling mera, än den summa för hvilken Gray velat göra det samma. Hvem förmår att uppskatta den lyftning, som hela brittiska rörelsen här-

igenom vann? Hvem beräknar de summor, som derigenom inflöto i penningekarlarnes och statens kassakistor? Hundratals bland dem, som räkna sin förmögenhet till hundratusend pund och som frossa i furstligt öfverflöd, hafva förverkligandet af Thomas Grays idé att tacka derfor — men ingen af dessa hundratals människor i England tänkte på den snillrike uppfinnaren. Här satt han i sin obemärkta glasbod, förglömd, bortjagad, borttynande af sorg. Det föll ingen af de rika herrarna in att ens fråga efter den egentliga skaparen af deras rikedom, ännu mindre att erbjuda honom någon andel i deras vinst. — Och från statens sida? — det känner man från gammalt. Vederbörande hade ingen tid att taga reda på en förslagsmakares intresse, om än deras egna intressen genom hans förslag hade stigit från tio till hundrade.

Verkligt himmelskriande syntes jernbanslordernas otacksamhet, i det de till och med afslogo upptäckaren till deras guldgrufva hans begäran att blifva anställd vid en liten tjänst vid jernbanan. Detta steg tog han verkligen vid Manchester-Liverpool-jernbans-kompaniet och blef bortvisad. "Säg det icke i Gath, utropa det icke i Askalons gator! Af ailt skymfligt åsidosättande af snillet i detta land, är väl detta kanske höjden!" yttrar en engelsman, hvars framställning vi hufvudsakligen begagnat vid detta meddelande.

Ändtligen år 1846 — tjugufyra år sedan Gray först hade bragt sin plan i dagen — utkom i London en afhandling under titel: "Jernbanssystemet och dess upphofsman. Af Thomas Wilson Esq." Deruti erinrades England om den skamligt behandlade mannen och blef på det eftertryckligaste uppmanadt att afbörda sig sin skuld till honom.

Den oberoende periodiska pressen upptog denna uppmaning och väckte nationen till en handling af tacksamhet. Gray blef undanryckt sin torftighet sedan han blifvit gammal och grå. Att han icke dukat under af förbittring öfver den honom visade otacksamheten och oförståndet, får väl tillskrifvas hans storsinta hjerta, som dock fann en tillfredsställelse i hans saks seger. Nu, tro vi, har Leeds, hans fädernestad, rest den fordne galningen från Nottingham en bildstod.

Modestudier.

Nyaste modeller till att göra sig intressant med parasoll.

Härmed följer Romanbihanget: "Genom Strid till Frid," pag. 73—80.

Nästa No utgifves Söndagen d. 12 October.

C. PETERSENS OFFICIN 1856.